

Täysistunto

Keskiviikko 12.10.2022 klo 14.00—20.12

3. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 207/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.30 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys koskee julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa valtiolta kunnille. Kysymys on merkittävästä rakenteellisesta uudistuksesta, jossa nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot esitetään lakkauttaviksi ja niiden tehtävät siirrettäviksi pääosin kuntien järjestämisvastuulle. Myös siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä, jotka korvaisivat nykyisen julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain. Lisäksi esityksessä muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia, kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia, työttömyyskassalakia, myös ulkomaalaislakia, valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettua lakia, palkkaturvalakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja vielä muutamia muita uudistukseen liittyviä lakeja. Kyse on isosta kokonaisuudesta.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen muodostaisi vastaisuudessa kunnille uuden valtionosuustehtävän. Kunnat saisivat tehtävän edellyttämän rahoituksen yleiskatteelisenä peruspalveluiden valtionosuutena lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, johon osoitettaisiin erillinen rahoitus. Valtionosuuden jakokriteerinä olisivat kunnan työikäisen väestön ja työttömien määrä, kumpikin 50 prosentin painoarvolla.

Työvoimapalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi työvoimapalveluiden järjestämisvastuu edellyttäisi vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjaa. Tämä tarkoittai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

si sitä, että kuntien, joiden työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, tulisi järjestää palvelut yhteistoiminnassa eli muodostaa niin sanottu työllisyysalue. Kysymys olisi lakisääteisestä yhteistyöstä, jossa järjestämisvastuu toteutetaan joko vastuukuntamallilla tai perustamalla kuntayhtymä. Koska uudistus on tarkoitus toteuttaa kunta—valtio-suhteessa kustannusneutraalisti, riittävän suuret työllisyysalueet ovat edellytyksenä sille, että palveluihin voidaan osoittaa riittävä rahoitus eikä palvelutaso heikkene nykyisestä.

Valtioneuvostolla olisi tietyin edellytyksin toimivalta myöntää hakemuksesta poikkeuslupa työvoimapalveluiden järjestämiseen alle 20 000 henkilön työvoimapohjalla esimerkiksi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi. Tällöin edellytettäisiin sen osoittamista, että alueella pystytään järjestämään palvelut nykyistä kustannustehokkaammin siten, ettei palvelutaso heikkene ja vastaavasti kustannukset kasva.

Uudistukseen liittyy olennaisena osana työttömyysetuuksien rahoitusvastuun uudistaminen. Henkilön kotikunnalla olisi jatkossa osavastuu työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuun alkamista aikaistettaisiin, ja se alkaisi kymmenen prosentin suuruusena sen jälkeen, kun henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sadalta päivältä. Rahoitusvastuu nousisi portaattain ja olisi enimmillään 50 prosenttia 700 etuuspäivän jälkeisiltä maksupäiviltä. Etuuspäiviin laskettaisiin myös työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettu työttömyysetuus. Etuuspäivien laskuri taas nollautuisi henkilön täyttäessä työssäoloehdon. Myös työttömyysetuuden rahoitusvastuuseen liittyisi maahanmuuttajia koskeva poikkeus: kunta olisi vapautettu rahoitusvastuusta yhden vuoden ja eräissä tapauksissa kolmen vuoden ajan.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu kompensoitaisiin kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Tämä muodostaisi perustan niin sanotulle kannustavalle rahoitusmallille. Kunta, joka pystyy lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä, hyötyy tästä taloudellisesti. Uudistuksella tavoitellaan noin 7 000—10 000:ta lisätyöllistä.

Kunnille siirtyvät julkiset työvoimapalvelut vastaisivat pääosin työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin tarjoamia työvoima- ja yrityspalveluja. Kunnille siirtyisivät myös näihin liittyvät ely-keskusten hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen maksatustehtävät. Yritystoiminnan kehittämispalvelut jäisivät osaksi ely-keskusten yrityspalvelukokonaisuutta. Palveluita koskevaan nykyiseen sääntelyyn tehtäisiin vain vähän muutoksia. Palkkatukea koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon palkkatukiudistus ja sen yhteydessä ehdotettu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Kyseinen esitys on myös parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Valtiolla olisi viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet ja työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Valtio kävisi työvoimaviranomaisina toimivien kuntien ja kuntayhtymien kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja olisi heikentynyt pidempiaikaisesti, asiasta voitaisiin käynnistää neuvottelumenettely palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Viime kädessä valtioneuvostolla olisi toimivalta päättää uudesta työllisyysalueesta.

Lisäksi uudistuksessa järjestettäisiin valtiolle jääviä tehtäviä uudestaan. Työntekijän oleskelulupaan liittyvät työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät siirtyisivät Maahanmuuttovirastolle. Työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen, palkkaturvatehtävät sekä eräät neuvontatehtävät siirtyisivät KEHA-keskukselle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi myös työvoiman maahanmuuton edistäminen. KEHA-keskus vastaisi myös työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, joihin kunnilla olisi käyttövelvoite.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos toteuttaisivat työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallia. Työttömien pääsy monialaiseen palveluun helpottuisi nykyisestä, kun ikään ja työttömyyden kestoon liittyvät asiakkuuskriteerit poistettaisiin ja monialaisen palvelun tarve olisi ratkaisevaa. Työvoimaviranomaisten tulisi myös järjestää toimintaedellytykset nuorten monialaisen tuen yhteispalvelulle eli toiminnalle, jota nykyisin toteutetaan Ohjaamo-toimintana eri puolilla Suomea.

Järjestämisvastuu siirtyisi kunnille vuoden 2025 alusta, jolloin ehdotetut lait tulisivat pääosin voimaan. Eräät lainkohdat, jotka velvoittaisivat kuntia ryhtymään toimenpiteisiin työllisyysalueiden muodostamiseksi, tulisivat kuitenkin voimaan jo 1. päivä huhtikuuta 2023.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ledamot Norrback, var vänlig.

14.38 Anders Norrback r: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä esittelystä. Tässä on kyseessä erittäin laajamittainen kokonaisuus työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleenjärjestämisestä. Vastuualueen siirtäminen paikallistasolle vie luonnollisesti palvelut lähemmäksi käyttäjiä ja tehostaa samalla valtion ja kuntien yhteisten resurssien käyttöä. Pitkässä katsauksessa tämän on todettu tukevan työllisyysasteen korottamista, joka on yksi hallitusohjelman tavoitteista.

Ärade talman! Kommunförsöken med TE-tjänsterna har vi haft på gång, och de indikerar positiva resultat. Det kan vi också förvänta oss av den här lagändringen. Som jag redan sade är den väldigt omfattande och vid. Jag tror de stora utmaningarna här kommer att vara gränssnitten — gränssnitten till välfärdsområdena, men också gränssnitten till utbildningsanordnarna, framför allt på andra stadiet. Det här är förstås beaktat i lagstiftningen, men något som också kommer att vara viktigt på det lokala planet. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.39 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Saamme nyt valiokuntakäsittelyyn hallituskauden toiseksi suurimman hallinnollisen uudistuksen, jonka tavoitteet ovat kunnianhimoiset ja jonka työllisyysvaikutukset on arvioitu 7 000–10 000:n välille. Tämä lakiesitys on luonnollinen jatke työllisyyden kuntakokeiluille, joista on kantautunut hyviä viestejä ympäri Suomea, ja tämä tapahtuu tilanteessa, jossa tulevaisuuden näkymät ovat sumentuneet rankasti Venäjän hyökkäyksen alettua Ukrainaan ja Venäjän käyttäessä energiaa aseenaan länttä vastaan.

On hyvä muistuttaa, että hallitus on saavuttanut asettamansa työllisyystavoitteen. Maassa on 100 000 työllistä enemmän kuin hallituskauden alussa. Työllisyysaste on ennätystasolla 74 prosentissa, tilastointitavan muutoksesta johtuen aiemmassa ja tavoitteeksi asetetussa 75 prosentissa, ja Suomi on kokoaikatyöllisten määrässä Pohjoismaiden ykkönen. Mutta tässä salissa on hyvä muistaa, että tavoitteiden saavuttaminen ei saa sokaista meistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

ainuttakaan. Työllisyyden kuntakokeiluilla, pohjoismaisella työllisyyspalvelumallilla ja nyt käsillä olevalla työllisyyspalvelujen siirrolla kunnille ja kuntayhtymille luodaan polkua kohti 80 prosenttia ylittävään työllisyysasteeseen ensi vaalikaudelle. Onpa maassa millainen hallitus tahansa ensi kevään vaalien jälkeen, sen ei pitäisi tätä vankkaa ja tulevaisuuteen katsovaa perustusta pystyä millään tavoin muuttamaan. Ajattelukin siihen suuntaan olisi hyvin lyhytnäköistä ja Suomen julkisen talouden näkökulmasta huono vaihtoehto. Pelkästään työllisyyden parantamisella voidaan kuroa alijäämää kiinni ja välttää taloutta näivettävät leikkauslistat.

Arvoisa herra puhemies! TE-palvelujen siirroissa kuntiin asuu nerokas ajattelu: yksinkertaisesti tieto siitä, että lähimpänä kansalaista tiedetään paremmin, mitkä toimet auttavat työttömän jälleen työuralle. Kun nyt puretaan esteitä työllistymistä edistävän tiedon siirtymisestä kuntiin ja työllisyysalueelle, on mahdollisuus syntyä matalan kynnyksen ekosysteemejä, joissa työnantajien ja työtä vailla olevien tiet kohtaavat nopeammin, ketterämmin ja paremmin. Työttömästä otetaan koppi, ja työnantajien tarpeita kuunnellaan herkästi. Tämä on kaikkien etu, eikä vähiten kuntien ja niiden elinkeinopalveluiden. Kuitenkin työtön on tässä se toiminnan keskiössä oleva ihminen, ja sen on toki meidän tärkeysjärjestyksessämme oltavakin aina ykkönen. Työttömän ripeä pääsy aitoon kohtaamiseen, työllistymisen esteiden kartoittamiseen sekä työhön työntävien koulutuspolkujen ja uuden oppimisen uralle ovat uudistuksen kunnianhimoiset tavoitteet. Se ei ole utopiaa, vaan pohjimmiltaan perustuslain 18 §:n oikeus työhön — lainsäätäjän henkeä siis. Nyt tuo perusoikeuskirjaus on muuttumassa eläväksi, kun työllistymispalvelut siirtyvät käytännössä kuntiin mahdollisimman lähelle kansalaisia.

Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee henkilöstöön, niin tässä uudistuksessa TE-toimistojen henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta laajenee portaattain työttömyyden pidentyessä — se luo porkkanan kunnalle panostaa aktiivisesti työllisyystoimiin, koulutukseen, työttömien terveys-tarkastuksiin ja kaikkiaan sukkelaan polkuun hyvinvointialueiden, Kelan ja työllisyysalueiden kesken. Työvoimakooltaan 20 000 hengen alueen muodostumista on pidetty perusteltuna, mutta esitys sisältää poikkeusmahdollisuuden, joka on myös hyvin perusteltu ja josta me kaikki kansanedustajat olemme varmasti saaneet myös tämän lausuntopalautteen aikana palautetta kukin itsekin.

Kuntakokeiluvaiheessa on syntynyt jo iso joukko työllisyysalueita, joissa työnjaosta on pystytty sopimaan kuntien välillä. Kuntien sopimisen kyky ja yhteistyön kyky ovatkin nyt koetuksella etenkin alueilla, jotka eivät ole olleet mukana kokeiluissa. Nyt ei onneksi pyörää tarvitse keksiä uudelleen. Koetusta, nähdystä ja hyvistä käytännöistä on syytä ottaa opiksi ja monistaa koeponnistettuja menetelmiä ja välttää jo toisen tekemiä virheitä. On myös hyvä, että siirtymäaikaa on lisätty, jotta hallinnon mukauttamiselle, kuntien yhteistyömuotojen löytämiselle sekä toiminnoista sopimiselle on riittävästi aikaa, kun uudistus vuoden 2025 alussa astuu täysimääräisesti voimaan.

Arvoisa puhemies! Haluan jo tässä vaiheessa kiittää hallitusta, työministeri Tuula Haataista ja koko virkakuntaa tämän merkittävän uudistuksen saattamisesta eduskuntakäsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

14.44 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä työllisyys on korkealla, mikä on erittäin hyvä asia, mutta samaan aikaan joka puolella maata kärsitään jo varsin vakavasta työvoimapulasta eri aloilla. Tilanne tulee entisestään näillä näkymin heikkeneeseen, koska vuodesta 2010 Suomeen on syntynyt historiallisen vähän lapsia. Tämä tarkoittaa sitä, että syntyvyudessa tarvitaan käänne parempaan. Tarvitaan edelleen vahvempaa lapsi- ja perhepolitiikkaa. Nyt joulukuussa tulee keskustan ajama ylimääräinen lapsilisä perheisiin, mutta lapsilisän ostovoima pitää palauttaa sillä tavalla, että ensinnäkin se siirretään indeksiin ja sitten siihen täytyy luoda sellainen selkeä suunnitelma, jolla lapsilisän ostovoima palautetaan korotuksilla.

Mutta, arvoisa puhemies, tästä esityksestä:

Nythan ensi vuoden alusta sosiaali- ja terveystalvet siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle, ja on hyvä, että kunnat voivat nyt sitten keskittyä entistä enemmän muihin tehtäviinsä. Tämä käsiteltävä työvoima- ja elinkeinopalvelujen uudistus onkin kuntien näkökulmasta erittäin toivottu ja iloinen asia, ja on hyvä, että tätä esitystä on myöskin lausuntopalautteen ja muun palautteen pohjalta sitten muokattu.

Kyse on varsin suuresta rakenteellisesta uudistuksesta, jota voi verrata sote-uudistukseen. Työvoima- ja elinkeinopalveluille luodaan uudet käytännöt. Olen muuten huomannut, että ne äänet, jotka ovat sanoneet, että hallitus ei tee rakenteellisia uudistuksia, ovat tässä ajan saatossa vaientuneet, koska nyt on nähty, että näitä uudistuksia tehdään ja on tehty. Tämäkin on iso rakenteellinen uudistus ja nimenomaan työllisyyden näkökulmasta. Nyt kuntien elinvoimatehtävää vahvistetaan, ja uudistuksen tavoite on hyvin kannatettava: tuodaan palvelut lähelle asiakkaita, lähelle työnhakijoita ja yrityksiä, lähelle paikallisia elinkeinojen ja osaamisen erilaisia verkostoja.

Kunnissa, siellä, missä ihmiset asuvat, elävät ja yrittävät, tiedetään ja tunnetaan parhaiten paikalliset olosuhteet ja tarpeet, ja keskustan linja on se, että ihmisen pitää olla päätöksenteon keskiössä. Autamme ihmisiä töihin ja pääsemään elämässä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä pääsääntönä tosiaan tulee olemaan, että työvoima- ja yrityspalveluita järjestävällä kunnalla tulee olla 20 000 henkilön työvoimapohja, mutta tähän on nyt kuitenkin sitten saatu tämä alueelliset erot huomioiva poikkeus, jolloin kunnat voivat muodostaa tällaisia yhteisalueita. Perusteena poikkeuksiin voivat olla esimerkiksi pitkät etäisyydet tai erityiset alueelliset ja palvelujen järjestämiseen liittyvät syyt.

Rahoitusmallina tässä on kannustava rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia työllistämään, saamaan ihmisiä työelämään kiinni, ja kaikkiaan tämä uudistus onkin mahdollisuus luoda kunnissa uutta, mahdollisuus luoda yhä enemmän sellaista maata, jossa jokaisella työkykyisellä ja työikäisellä ihmisellä on ensinnäkin omaa halua lähteä työelämään ja toiseksi myöskin mahdollisuus päästä töihin. Työ luo hyvinvointia ja myöskin kasvattaa valtion ja kuntien verotuloja. Työ kannattaa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus ei toki ratkaise kokonaan sitä yhtälöä, että meillä on työvoimapula, meillä on ihmisiä, jotka eivät löydä työtä, ja meillä tarvitaan lisää yrittäjyyttä ja myöskin työperäistä maahanmuuttoa. Tämä ei kaikkia ongelmia ratkaise, mutta tällä on iso merkitys kunnissa, ja tällä tulee olemaan vahva vaikutus työllisyyden parantamisessa. Kuten kuulumme, valtiovarainministeriö on arvioinut, että tämä tuo 7 000—10 000 työpaikkaa tähän maahan, ja tämä on erinomainen suunta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

14.49 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Uudistuksen myötä kuntien tehtävät kasvaisivat ja valtion tehtävät työvoimapalvelujen järjestämisessä vähenisivät huomattavasti. Uudistukseen liittyviä riskejä arvioitiin osana esityksen valmistelua. Uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaisi kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitettaisiin täysimääräinen rahoitus. Tätä jälleen epäilen, sillä jo työllisyyden kuntakokeilussa huomattiin, että se rahoitus oli huomattavasti vajaa eikä vastannut sitä oikeata tarvetta. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutuskoulutukseen kunnille osoitettaisiin yleiskatteellisesta valtionosuudesta erillinen rahoitus. Tätäkin epäilen, että tämä olisi riittävä, kun kerta tässä on jo nähty ja Kuntaliitto on paljon kritisoinut, että kuntakorvaukset ovat olleet todella jäljessä siitä todellisesta summasta, mikä on tarvittu. Sitten työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa, ansiopäivärahaa ja perusosaa. Elikkä nyt kuralla olevat kunnat joutuvat entistä enemmän sitten makamaan rahaa sakkomaksujenkin muodossa.

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien osalta kunnalla ei kuitenkaan olisi rahoitusvastuuta työmarkkinatuesta kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Muiden maahanmuuttajien osalta rahoitusvastuuta ei olisi yhden vuoden ajalta. — Niinpä. Odotellaan se kolme vuotta, ja sitten kun se maahanmuuttaja onkin työttömänä vieläkin, niin se on pitkäaikaistyötön ja taas kunnalle tulee lisää sakkomaksuja, joita nyt kasvatetaan tässä.

Rahoitusmalli ei huomioi eri alueiden erilaisia elinkeinorakenteita eikä niiden suhdanneherkkyyttä, mikä voi johtaa rahoituksen epätarkoituksenmukaiseen jakautumiseen ja merkittäviin alueellisiin kunnallisveron nousupaineisiin. Taustalla vaikuttava aktiivimalli kakkonen johtaa siihen, etteivät työvoimaviranomaiset voi keskittää resurssejaan tarkoituksenmukaisesti niin, että niillä saavutettaisiin mahdollisimman suuri työllisyysvaikutus, vaan aktiivimalli kakkosta pitää soveltaa identtisesti kaikkiin työnhakijoihin riippumatta siitä, millaiset edellytykset heillä on työllistyä itsenäisesti. Rahoitusmalli voinee johtaa tilanteeseen, jossa kuntien kannattaa keinolla millä hyvänsä pyrkiä karkottamaan pitkäaikaistyöttömät johonkin toiseen kuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

14.52 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hallituksen esitystä, jolla pyritään saamaan aikaan nykyistä vaikuttavampia työvoima- ja yrityspalveluja. Tässä hallituksen esityksessä siirretään vastuu näistä työvoimapalveluista kunnille, ja sitten samalla valtiolta siirtyy näitä tehtäviä nykyisellään hoitava henkilöstö kuntiin. Hallituksen tavoitteena on aivan oikein toteuttaa nämä kuntien uudet tehtävät niin, että siihen osoitetaan myös täysimääräinen rahoitus. Tästä on osittain Kuntaliiton ja muitten taholta nostettu sitten huolta siitä, toteutuuko tämä tosiasiallisesti, mutta kuitenkin tämä on lähtökohtana tässä uudistuksessa, ja on varmasti tärkeää seurata, että se sitten todellakin toteutuu ja kuntien taloustilannetta ei tämä uudistus heikennä, vaan nimenomaan saadaan toteutettua tässä uudistuksessa olevat tavoitteet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Jatkossa tämän uudistuksen myötä pystytään toteuttamaan paljon paremmin näitten työttömien työnhakijoiden tarpeita vastaavia työvoimapalveluita. Kun vuodenvaihteessa nämä hyvinvointialueet aloittavat, niin tavoitteena on, että niiden kanssa yhteistyössä saadaan kehitettyä uudenlaisia malleja, joissa sitten työkykyä ylläpitäviä sote-palveluita pystytään nykyistä matalammalla kynnyksellä tarjoamaan näille asiakkaille nimenomaan tarpeitten mukaisesti eikä nykyisen kaltaisella vähän jäykemmällä järjestelmällä.

Tämän uudistuksen tavoitteena on tosiaan saada noin 7 000—10 000 henkilön työllisyysvaikutus, ja ylipäätään tällä on tarkoitus myöskin parantaa alueellista elinvoimaisuutta, kun siellä alueilla pystytään paremmin niitten omista olosuhteista ja tarpeista lähtien kehittämään näitä palveluja joustavammin. Ja tietenkin haasteena varmasti on se, että kuntien tilanteet ovat lähtökohtaisesti erilaisia. Kunnilla on jo tällä hetkellä tietysti erilaisia resursseja käytössä muutenkin niitten omien tehtävien toteuttamiseen. Kuinka hyvin sitten nämä yhdenvertaiset palvelut toteutuvat, se varmaankin sitten jää tässä jatkossa seurattavaksi asiaksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.54 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden siirtämisellä valtiolta kunnille on hyvä tavoite: palvelut tuodaan lähemmäksi sekä henkilöasiakkaita että työnantajia. Kunnat tuntevat asiakkaansa ja asukkaansa kaikista parhaiten, ja siksi TE-palveluiden järjestäminen kuntien toimesta on perusteltua. Työllisyyspalvelut on määrää järjestää niin, että ne lisäävät alueiden elinvoimaa ja työllisyyttä. Rakenteellinen uudistus tavoitteineen on itsessään hyvä, mutta uudistuksen toteutukseen ja resursseihin on kiinnitettävä tarkkaa huomiota. Kuusi suurinta kaupunkia on ilmaissut huolensa siitä, että vuonna 21 käynnistyneiden työllisyyden kuntakokeilujen resurssien jakautuminen ei vastaa todellisia asiakasvirtoja. Tämä kaupunkien näkemys on tärkeä huomioida asian jatkokäsittelyssä.

Kun työllisyyden kuntakokeilut alkoivat maaliskuun alussa 2021, noin kolmasosa TE-palveluiden asiakkaista siirtyi kokeilujen asiakkaiksi. Resurssit TE-toimistojen ja kokeilujen välillä jaettiin asiakasmäärän suhteessa. Kokeilujen edetessä asiakasmäärien suhde on kuitenkin muuttunut, kun suurimmissa kaupungeissa kuntakokeilujen asiakkaiksi on siirtynyt jo 66 prosenttia alueen kaikista asiakkaista. Elokuuhun 22 mennessä TE-toimistojen asiakasmäärät puolestaan ovat kuuden suurimman kuntakokeilun alueella laskeneet 50 prosenttia. Tämä on johtanut siihen, että monet kokeilualueet ovat joutuneet aliresursoituiksi suhteessa TE-toimistoihin. Kuntien asiakaskohtaisten resurssien niukkuus verrattuna TE-toimistojen asiakaskohtaisiin resursseihin johtaa eri asiakasryhmien epätasa-arvoiseen kohteluun, mikä ei ole ollut kuntakokeilulain tarkoitus.

Työllisyys- ja elinkeinopalvelujen nykyisillä rahoitusratkaisuilla on heijastusvaikutuksia myös tuleviin vuosiin, sillä valmisteilla olevan TE-uudistuksen rahoitusmallin jakosuudet määräytyvät työllisyyskokeilun rahoitusratkaisujen perusteella. Aliresursointi voi siis pahimmillaan johtaa pysyvään ongelmaan TE-palveluiden järjestämisessä ja rahoituksessa, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kokeilulakia koskevassa mietinnössään edellyttänyt resursoinnin riittävyyden arviointia määrääjain, jotta työnhakijoiden lakisääteisten palvelujen toteutuminen ei vaarannu. Valiokunnan mukaan lisäpanostukset työllisyyden hoitoon on jaettava tasapuolisesti kokeilukuntien ja TE-toimistojen kesken.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Arvoisa puhemies! Olemme tilanteessa, jossa meillä on monella alalla huutava työvoimapula ja samaan aikaan suuri joukko ihmisiä, jotka haluavat kehittää osaamistaan ja antaa panoksensa työelämän käyttöön. Tähän kohtaanto-ongelmaan uudistuksella haetaan ratkaisuja. Onnistuessaan tällä uudistuksella tulee olemaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, minkä lisäksi se antaa kunnille työkaluja lisätä omaa elinvoimaansa. Yksilöiden kannalta tärkeintä on tietysti, että työ kohtaa paremmin tekijänsä. Toivon, että suurten kaupunkien ja kuntien huolet otetaan huomioon ja uudistuksen onnistuminen varmistetaan hyvässä yhteistyössä kaupunkien ja kuntien kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.58 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aloitan kiitoksilla: on hyvä asia, että tämä kuntapohjainen malli nyt vihdoinkin menee eteenpäin ja esitys on tänne saatu. Valitettavasti se ei kuitenkaan kerro siitä, että tämä asia olisi nyt kunnossa — nimittäin samaan aikaan meillä on tapahtunut muitakin rakenteellisia uudistuksia ja nyt me ollaan sellaisessa tilanteessa, että jos me ajatellaan, että se ideaalimalli, jota on täällä Suomessakin yritetty kopioida, on tämä niin sanottu Tanskan malli, jossa kunnalla on kattava vastuu sekä sosiaalipuolesta, sosiaaliturvan myöntämisestä ainakin toimeentulotuen osalta että työllistämisestä, niin Tanskassa nämä kaikki ovat kunnalla, mutta tässä meidän mallissa työllisyydenhoito siirtyy nyt kunnille, sosiaalitoimi on hyvinvointialueilla ja toimeentulotuki Kelalla, eli me ollaan kolmessa eri järjestelmässä ja on aikamoinen haaste, miten nämä kolme järjestelmää saadaan tehokkaasti toimimaan. Tanskan mallissa nämä kaikki asiat ovat yhden virkailijan takana, jolla on, ikään kuin omavirkailijalla, mahdollista edistää esimerkiksi työttömän työnhakua, ja hän antaa tarvittaessa sosiaalitoimen palveluita, ja hän myös viime kädessä tekee ratkaisut siitä, miten esimerkiksi erilaisia sosiaalitukia myönnetään — ja meidän järjestelmässä tämä on kolmella eri organisaatiolla. Uskon, että ei tule olemaan ihan helppo homma.

Arvoisa puhemies! Toinen iso haaste, joka tähän sisältyy — ja ettei tule väärää käsitystä, niin sanon vielä uudelleen, että lähtökohtaisesti pidän hyvänä, että mennään tähän suuntaan — on tämä 20 000 työllisen raja. Haluan tässä nyt... Sanotaanko näin, että jos ei tunne historiaa, on vaikea tietää tulevaisuuttakaan, ja tämän asian taustaa kun olen seurannut — kun tulen Sastamalasta, joka on tällainen tyypillinen seutukaupunki, joita muuten Suomessa on samanlaisia lähes 60 — niin tämän asian tausta on se, että tämän kahden vuosikymmenen aikana, kun olen täällä talolla ollut, kaikkein parhaiten työllisyydenhoito toimi siinä vaiheessa, kun seutukaupungeilla oli omat itsenäiset TE-toimistot. Se oli silloin, kun ministerinä oli Filatov, eli siitä on jokunen vuosi jo aikaa, mutta kuitenkin siihen aikaan pystyttiin palvelemaan ja tehtiin yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa ja tunnettiin ne työnhakijat, tunnettiin mahdolliset työpaikat ja saatiin asiat järjestettyä niin hyvin kuin mahdollista.

No, sitten tuli se uudistus — enkä nyt ota kantaa siihen, mitkä puolueet ovat olleet missäkin vaiheessa hallituksessa — että nämä TE-toimistot siirretään maakuntatasolle, ja kun näin kävi, havaittiin, että ainakin näitten maakuntien reuna-alueilla vaikeimmin työllistyvien henkilöiden eli pitkäaikaistyöttömien, ilman työkokemusta tai vielä vähäisellä työkokemuksella olevien nuorten, maahanmuuttajien ja muiden vaikeimmin työllistyvien ihmisten palvelut ikään kuin karkasivat liian kauas. Siitä syntyi se, että ruvettiin perustamaan näitä kuntakokeiluja, ja nyt nämä kuntakokeilut syntyivät ikään kuin siihen tarpeeseen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

ne palvelut siellä maakunnan keskipisteeseen pitkälti keskitetyssä TE-keskuksessa ovat liian kaukana eivätkä tavoita niitä paikallisia toimijoita.

No, nyt ollaan menossa sitten siihen, että nämä palvelut siirtyvät kunnille, mutta kun siinä on tämä 20 000 hengen työllisten raja, ei siis väestöraja vaan työllisten raja, niin se tarkoittaa nyt esimerkiksi Sastamalan kohdalla ja koko Pirkanmaalla sitä, että ainoastaan Tampere täyttää tämän 20 000 rajan, ei yksikään muu kunta, jolloin me ollaan uudestaan siinä lähtöpisteessä, että meidän malli on sellainen, että meillä on nyt vastuukuntana Tampere, joka järjestää ne palvelut sille koko maakunnalle, kun me lähdettiin juuri siitä tilanteesta, että meillä oli maakunnan kokoinen järjestely. Tähän sisältyy nyt isona riskinä se, että hetken päästä ollaan taas samanlaisessa tilanteessa ja kohta ruvetaan taas miettimään, mitähän kokeilua nyt keksittäisiin, että pystyttäisiin näitä lähipalveluita paremmin tarjoamaan.

Tässähän olisi ollut vaihtoehtona se Pirkanmaalla hyvin toiminut sopimusperusteinen malli, jossa nämä kunnat olisivat voineet sopia sillä tavalla, että ne palvelut, jotka on syytä saada läheltä — kuten esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ja vailla työkokemusta olevien nuorten palvelut — olisi voitu tuottaa siitä läheltä ja sitten esimerkiksi tämä työvoima, jolla on, sanotaan, parempi ammattitaito ja todennäköisyys työllistyä, olisi voitu tehdä maakunnallisella ratkaisulla. Tämä malli on se, mikä on käytännössä nyt Pirkanmaalla hyvin toiminut, mutta nyt me mennään taas uuteen järjestelyyn, ja tämä tulee olemaan aikamoinen keskustelu siellä maakunnan sisällä, että miten me nyt siltä vastuukunnalta saadaan lupaus siitä, että myöskin näitten pienempien paikkakuntien palvelut hoituvat riittävän lähellä, jotta ne eivät taas erkaannu niiltä pitkäaikaistyöttömiltä liian kauas ja ettei mene tämä koko hyvä ajatus ikään kuin hukkaan. Tämä on minun mielestäni nyt iso riski, ja tähän tulee vielä valiokuntakäsittelyssä paneutua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

15.04 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Pidän kyllä tätä esitystä tarpeellisenä. Palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluita. Taas työnhakijan näkökulmasta palvelujen asiakaskeksisyys ja -lähtöisyys paranee, kun palvelut tuotetaan kuntien lähipalveluna. Kunnat voivat kehittää palveluja omien kuntalaistensa ja alueelle sijoittuvien työnantajien tarpeista käsin, mikä vahvistaa myös alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä. Uudistuksessa huomioidaan siis myös alueellinen liikkuvuus, mikä on hyvä asia.

Puhemies! Laajasta koko maan näkökulmasta tarkasteltuna uudistuksessa keskeistä on siirron yhteydessä luotava kannustava rahoitusmalli. Malli kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistävaksi siten, että uudistuksella saavutettaisiin yhteensä 7 000—10 000 lisätyöllistä. Tämän TE-palvelujen siirron valmistelun rinnalla hallitus on valmistellut useita muita työnhakijoiden palveluita parantavia ja myös työllisyyttä edistäviä uudistuksia, joita ovat muun muassa uusi asiakaspalvelumalli, siis pohjoismainen työvoimapalvelumalli, ja Työkanava Oy:n perustaminen. Yhdessä nämä uudistukset vaikuttavat kyllä positiivisesti työllisyyskehitykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Puhemies! Ministeriryhmä on ilmeisesti heinäkuussa linjannut, että järjestämisvastuuseen voitaisiin siis hakea tiettyjä poikkeuslupia. Kaikkia näitä poikkeuslupia koskisi vaatimus siitä, että kunta tai työllisyysalue on osoittanut riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työllisyyspalvelujen järjestämiseksi ja ettei palvelutaso heikkenisi poikkeuksen seurauksena.

Puhemies! Ehkä tämä on juuri se kohta — mihin edustaja Satonenkin viittasi — johon toivoisin joustoharkintaa, ettei työvoiman määrässä 20 000:een niin tiukasti jumituttaisi. Uskon, että alueiden ja kuntien erityispiirteet ja osaaminen kannattaa huomioida niin, että luottoa näihin erityisratkaisuihin löytyy.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen, ja katsotaan sen jälkeen, vieläkö ehtii puheenvuoroja pitää. — Ministeri Haatainen.

15.07 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Täällä paljon puheenvuoroissa käsiteltiin tätä rahoituskysymystä — edustaja Lehto muun muassa otti tämän esille, edustaja Elo otti kuntakokeilujen osalta, ja edustaja Satonenkin viittasi tähän resurssikysymykseen.

Edustaja Lehdolle: Tämä täysimääräinen rahoitus tulee nyt, se tulee tapahtumaan. Valtiolta siirtyy tämä koko potti sinne kunnille, eli kun palvelut siirtyvät, niin rahoitus siirtyy sataprosenttisesti siinä mukana. Siihen vaikuttavat sitten työttömyys ja työvoimapohja, molemmat 50 prosentilla. Rahoitusmallin toimivuutta tullaan koko ajan sitten seuraamaan, miten se toimii, eli joltain pohjalta lähdetään, ja sitten tietenkin pitää huolehtia siitä, että kaikki alueet selviytyvät.

Sitten tästä pohjoismaisesta mallista: Sehän säätelee sitä, miten tiheästi näitä haastatteluja ja tapaamiskertoja tulee siinä työttömyyden alkuvaiheessa, mutta palveluiden sisältöön se ei puutu kunnissa. Nyt voidaan rakentaa kuntalähtöisten palveluiden varaan ihan uudella tavalla näitä työvoima-, työllisyys- ja yrityspalveluita, jotka tukevat sitä, että työllistyminen mahdollisimman nopeasti tapahtuisi.

Edustaja Elo puuttui tähän kuntakokeiluun ja tähän rahoitukseen, josta nyt on tullut kirjallinen kysymyksen ja josta on käyty keskustelua, onko rahoitus oikeassa suhteessa näissä kuntakokeiluissa ja TE-toimistoissa. Tätä rahoitusta ei voi nyt kovin nopeasti siirrellä paikasta toiseen, eli TE-toimistoista kuntakokeiluihin tai toisinpäin, ilman yt-menettelyjä, ja se ottaa aina aikansa, ja ne on pakko hoitaa. Kyllä siinäkin tämä rahoituspohja on katsottu, miten se toimii, mutta totta kai tilanteet aina vaihtelevat sitten ajan myötä, varsinkin kun nyt tässä on ollut tämä korona-aika, oli lomautuksia ja työttömiä paljon, ja nyt työttömyysluvut ovat sitten lähteneet laskemaan. Eikä se aina mene niinpäin, vaan se voi olla molempiin suuntiin, että näyttää, että toisella on enemmän resursseja. Joka tapauksessa nyt on suunta ollut työttömyydessä alaspäin, eli niin TE-toimistoissa kuin myös kuntakokeiluissa onneksi työttömyysjaksot ovat nyt lyhenemässä ja asiakasmäärät ovat merkittävästi lähteneet laskemaan.

Edustaja Satonen otti esille kysymyksen tästä 20 000:n työvoimasta. Tämä lähtee liikkeelle näistä resursseista, miten me pystytään tämä resurssi sitten jakamaan. Meidän pitää huolehtia tässä esityksessä, että lainsäädäntö varmistaa, että se taho, jolle järjestämisvastuu sitten annetaan, myös selviytyy näistä laajoista työvoimapalveluista. Siinä eivät ole nyt pelkästään kuntakokeilun palvelut. Tämä ei ole uudistus, jossa kuntakokeilu muuttuu valtakunnalliseksi sen sisältöisenä kuin se siellä nyt on, vaan tähän tulevat nyt myös muut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

kaikki palvelut kaikkien työttömien osalta ja lisäksi myös yrityspalvelut, ulkomaisen työvoiman rekrytointi ja niin edespäin. Kunnat joutuvat myös hallinnon pystyttämään, maksatusliikenteen varmistamaan, ja kunnat, nämä järjestämisvastuulliset alueet, joutuvat jatkossa hoitamaan myös hankinnat, jotka tällä hetkellä on hoidettu keskitetysti. Eli tässä on paljon sellaisia toimintoja, joihin pitää pystyä siellä kuntalähtöisesti vastaamaan, ja siitä syystä tämä 20 000 työvoimapohjana on katsottu aivan minimiksi. On myös ääniä esitetty lausuntokierroksella siitäkin, että näiden pitäisi olla vallan isompia, mutta nyt on tähän päädytty, ottaen huomioon meidän väestörakenteemme ja suomalaisen kuntakentän.

Täällä monissa puheenvuoroissa kuitenkin kiiteltiin tätä esitystä ja pidettiin hyvänä, että tämä mahdollistaa nyt aivan uudenlaista palvelumuotoilua ja uudenlaista ekosysteemiä sinne paikalliselle tasolle, mutta myös kiinnitettiin huomiota siihen, että yhdenvertaisuudesta on todellakin pidettävä huolta. Edustaja Taimela nosti aivan oikein esiin, että työttömät ovat se fokus ja on huolehdittava siitä, että ihmisiä kohdellaan maassa yhdenvertaisesti.

Sitten tässä vielä edustaja Lehto otti esille tästä rahoitusvastuusta: En tiedä, kuulinko väärin vai oikein, mutta ansiopäivärahan osalta rahoitusvastuu koskee vain sitä perusosaa, että ei kokonaisuudessaan vaan perusosaa, eli siinä on työmarkkinatuki, peruspäiväraha ja ansiopäivärahan perusosa, jota se rahoitusvastuu kunnalla nyt sitten koskee. Ja rahoitusvastuu aikaistetaan alkamaan niin, että se alkaisi kymmenen prosentin suuruisena, kun henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sadalta päivältä, ja siitä se sitten portaittain nousisi ja olisi enimmillään 50 prosenttia 700 etuuspäivän jälkeisiltä maksupäiviltä, eli siihenkin tulee tällainen liukuma portaittain. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.13 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Tätä uudistusta kunnat ovat toivoneet, mutta eivät aivan tällaisena kuin mitä hallitus nyt kuitenkin esittää. Ja oikeastaan kaksi kohtaa on toivomuslistalla muutoksiksi, eli rahoitusmalli ja sitten tämä järjestämisvastuukysymys.

Rahoitusmallin osalta sinänsä tämä on kannustava, se täytyy myöntää, eli kunta saa peruspalvelujen valtionosuuden kautta rahoituksen, ja sitten jos omilla toimenpiteillään pysyy työttömyysmenojaan pienentämään, niin hyötyy siitä, ja se on paikallaan. Mutta sitten tämä työttömyysturvamenojen kompensaation jakautuminen kuntien kesken on ongelmallinen, ja sitä tulisi vielä tarkistaa. Eli sen tulisi perustua useamman vuoden keskiarvoon, koska tämä yhden vuoden poikkileikkauskohta ei anna oikeaa kuvaa siitä tilanteesta, mikä on. Ja lisäksi muistelen, että tuo Kela-indeksi, mihin tämä on sidottu, on kaikista käytössä olevista indekseistä heikoin, ja olisi tietysti kohtuullista, että se olisi vaikkapa elinkustanusindeksi tai joku senttyyppinen. Tältä osin on pieniä muutostoiveita — tai ei pieniä, ne ovat ihan tärkeitä toiveita.

Sitten tästä järjestämisvastuusta: Kunnat toivovat, että se annettaisiin kunnille eikä tällaisille yhteistoiminta-alueille. Siinä suhteessa tässä ovat todellakin ne ongelmat, mitä edustaja Satonen erinomaisesti toi esille. On ollut tietysti keskustelua siitä, että nämä tehtävät annettaisiin hyvinvointialueille, jotka nykyisin ovat demokraattisilla vaaleilla valitun valtuuston toimivallassa, mutta siinä on tietysti iso ongelma se, että hyvinvointialueet eivät vastaa koulutuksesta eivätkä muista elinvoimatoiminnoista, jotka taas tällä kuntamallilla pitäisi ja voidaan saada lähelle työllisyyspalveluja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Siinä mielessä tämä kuntamalli on ehkä perusteltu, mutta sitten ovat ne vaihtoehdot järjestää, eli tuo 20 000 työllistä. Muistelen, että alun perin oli plus miinus 3 000 kielellisistä syistä. Onko, ministeri, se poistettu esityksestä, vai onko siellä vielä tällainen liikkumavara ja voisiko se olla esimerkiksi sellainen jousto, joka ottaisi nämä alueelliset erot vielä paremmin huomioon muistakin tekijöistä kuin kielellisistä syistä? Tätähän on toki siitä alkuperäisestä muutettu tältä osin, mutta tämä olisi tärkeä.

Vaihtoehtoina ovat siis vastuukuntamalli tai kuntayhtymä. Kuntayhtymästä täytyy sanoa, että se on kyllä yhden toiminnan, yhden tällaisen alan osalta hyvin raskas, byrokraattinen ja kuntien — ei nyt sanota vihaama, mutta kuitenkin kuntien kannalta hyvin ongelmallinen hallintomalli tämäntyyppisille asioille. Ja kuntayhtymistä on tässä pyritty eroon juuri sote-uudistuksenkin kautta. En pidä sitä ollenkaan hyvänä.

Toinen vaihtoehto on vastuukuntamalli, jossa on isäntä ja, voi sanoa, on renkejä eli niitä kuntia, jotka sivusta katselevat, kun se isäntäkunta hoitaa niiden puolesta toimintoja, ja ovat maksamassa ja saavat, jos saavat, joitakin palveluja. Tämä ei tietysti ole kyllä hyvä vaihtoehto tämäkään.

No, meillä on perusongelma siinä, että meidän kuntarakenne ei ole sellainen, joka vastaisi tämäntyyppisiin tarpeisiin, eli tältä osin pitäisi tarkkaan miettiä, voidaanko tätä vielä jotenkin uudistaa. Erityisesti ne näkökulmat, mitkä edustaja Satonen toi Pirkanmaan osalta esille, ovat esimerkiksi Keski-Suomessa juuri samanlaisia. Jyväskylä pystyy järjestämään tämän palvelun, mutta sitten tarvitaan kaksi muuta aluetta, jotta saataisiin riittävästi työvoimaa niille alueille, ja silloin ne ovat sitten 21 kunnan erilaisia kokoonpanoja, joihin kunnat eivät varmastikaan ole tyytyväisiä. Eli tämä on kyllä erittäin ongelmallinen.

Nyt kaiken kaikkiaan, mitä TE-toimistojen suunnalta olen kuullut, kyllä siellä pelätään, että tämä homma ei tällä rakenneuudistuksella mene parempaan suuntaan, vaan monet ongelmat paljastuvat ehkä toisenlaisina kuin ne ovat nyt. Ja historia oli tietysti ihan mielenkiintoinen, edustaja Satonen sen kertoi, ja voin yhtyä, että se oli juuri näin, että ennen kun oli seutukaupungeittain tai seutukunnittain TE-palvelut, se pelasi varsin hyvin ja melko lähellä ihmisiä. Nyt mennään sitten tähän, joka ei oikeastaan vastaa mihinkään huutoon kunnolla, mutta ei kai tässä muuta voi kuin toivoa parasta ja pelätä pahinta.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.19.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Avaan keskustelun. Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.57 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että työvoimapalvelut siirretään valtiolta kunnille. Jatkossa kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla työmarkkinoiden kannalta toimiva.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Lähtökohtaisesti tähän lakiesitykseen voikin sinänsä suhtautua myönteisesti. Siirto mahdollistaisi sen, että kunnilla on aiempaa paremmat ja monipuolisemmat työkalut vastata työllisyyden hoidosta, ja kunnat usein myös tuntevat oman alueensa elinkeinoelämän tarpeet ja rakenteet ja myöskin työvoiman tarpeet. Lisäksi on järkevää, että jatkossa tehdään tiivistä yhteistyötä työvoimapalveluiden, koulutuksen järjestäjien ja kunnan elinkeino toimintojen kanssa.

Kuitenkin myös herää kysymyksiä.

Samaan aikaan, kun hallitus valmistelee työvoimapalveluiden siirtoa kunnille, on hallitus siirtämässä vaikeimmin työllistyvien palvelut uusille hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien. Kysymys kuuluukin, miten näiden tahojen välinen yhteistyö tulee jatkossa toimimaan.

Lisäksi tämä esitys rajaa myös palveluiden järjestämisestä sopimista. Kuntien tulisi voida tehdä myös kuntakohtaisia sopimuksia ilman kuntayhtymiä tai isäntäkuntamalleja. Kuinka se mahdollistetaan, että palvelut voidaan järjestää mahdollisimman joustavasti ja tarvittaessa sopien?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.58 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tämän lainsäädännön myötä, mikä nyt on tässä lähetekeskustelussa, julkisten työvoima- ja elinkeinopalvelujen eli TE-palveluiden järjestämisvastuu on nyt siirtymässä valtiolta kunnille. On myös historiallinen hetki, että lähipalvelut tietyllä tavalla myös tulevat lähemmäs asiakkaita eliikkä työtä hakevia suomalaisia. Tämän lakiesityksen pohjalta järjestettiin lausuntokierros, ja tästä lakiesityksestä annettiin 373 eri lausuntoa, ja ne olivat todella hyviä. Eritoten monet niistä lausunnoista käsittelivät juurikin tätä järjestämisvastuuta, ja itsekin kannan huolta siitä — niin kuin edellinen puhuja, edustaja Sjöblom toi esille — että onhan nyt varmasti niin, että kunnat pystyvät sitten sopimusperusteisesti järjestelemään näillä yhteisvastuualueilla niin, että nämä työllisyydenhoidon palvelut tullaan turvaamaan työtä hakeville asiakkaille.

Mutta niin kuin puhemies totesi, hallitus on nyt antanut eduskunnalle tämän pitkään valmistellun esityksen tästä tärkeästä uudistuksesta. Tuttavallisesti näin kansankielellä työikäin palvelujen järjestämisvastuun siirtymisessä on kyse verrattain mittavasta rakenteellisesta muutoksesta. Sitä voi jopa verrata sote-uudistukseen. TE-palveluille etsitään nyt luontevin toimintakenttä, ja tässä luotamme kuntiin vahvistaen niiden elinvoimatehtävää. Tämä uudistus tuo TE-palvelut lähelle asiakkaita, työnhakijoita, yrityksiä ja ylipäänsä paikallisia elinkeino- ja osaamisen verkostoja. Tämän muutoksen työllisyysvaikutuksiksi on valtiovarainministeriön toimesta arvioitu 7 000–10 000 työpaikkaa.

Ja nyt, arvoisa puhemies, kunnilla on mahdollisuus räätälöidä palveluita entistä paremmin sekä työtä että työvoimaa tarvitseville. Ja muistetaan, että valtiolta kunnille siirtyvä, osaava ja työnsä hyvin tehnyt henkilöstö on se, joka keskeisesti huolehtii palveluista myös muutoksen toteutuessa.

Puhemies! Kun tässä on vielä muutama sekunti aikaa, niin haluan vielä muistuttaa siitä, että nythän tämä lakiesitys todennäköisesti myös menee lausunnolle sosiaali- ja terveysministeriöön, ja kun lähetekeskustelua asian osalta käydään, niin toivoisin, että nämä rajapinnat nyt otetaan huomioon työllisyydenhoidon ja sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Nimittäin moni pitkäaikaistyötön tarvitsee tässä ajassa myös niitä sosiaalihuollon ja tervey-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

denhuollon palveluita, ja toivon, että nämä asiat otetaan niin vakavasti valiokuntatyöskentelyssä, että ne rajapinnat tulevat sitten kohtaamaan myös lainsäädännön myötä niin, että se kentällä sitten toimii asianmukaisesti ja työtä hakevat pääsevät töihin ja sitä kautta elämä paranee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.